

VERKTYG VISAR VAR BOSTÄDER KAN BYGGAS FÖR MINSKADE TRANSPORTER

2018-04-26

Av: Energimyndigheten

Om det byggs ett nytt bostadsområde, hur kommer de boende resa till jobbet, skolan och fritidsaktiviteter? Hur stor klimatpåverkan innebär resorna? Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) har i samarbete med Svenska miljöinstitutet (IVL) tagit fram ett verktyg som mäter energianvändning och koldioxidutsläpp från personresor baserat på var bostäder byggs.

Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) har uppdraget att samverka mellan regionens kommuner. Detta innebär också att skapa en samsyn kring om hur kommunerna tillsammans ska leva upp till de regionala målen för en hållbar utveckling – bland annat med koppling till hållbara transporter.

I arbetet med att uppfylla regionens strukturbild upplevde GR att det fanns ett behov av ett mer fördjupat underlag för att ta kunna ta strategiska beslut vid lokalisering av nya bostäder, men också för att visa på vinsterna av att integrera energi- och klimataspekter i den kommunala fysiska planeringen.

För hur påverkas egentligen transporter om det byggs ett helt nytt bostadsområde? Hur kommer de boende resa till jobbet, skolan och fritidsaktiviteter? Hur stor klimatpåverkan innebär resorna? En sådan överblick ville GR ha.

Därmed föddes idén om ett verktyg som kunde beräkna och visualisera persontransporters klimatpåverkan beroende på var ett bostadsområde byggs.

– Vi har både argument och forskningsunderlag som visar varför det är bra att planera för bostäder i vissa områden och mindre bra i andra områden, utifrån hur mycket transporter det genererar. Men vi saknade ett enkelt och pedagogiskt verktyg för att visualisera vilka effekter de olika lokaliseringarna kunde ge, säger Maja Wadstein på GR.

Utveckling med hjälp av etablerade nätverk

För att kunna ställa rätt krav på framtagandet och utformningen av verktyget genomfördes till en början ett flertal olika dialoger och workshops med kommunala tjänstemän.

– För att komma i kontakt med rätt personer vände vi oss till etablerade nätverk i regionen inom miljö- och samhällsbyggnad, boende, infrastruktur och kollektivtrafik. Vi pratade förstås också med de aktörer som i slutändan skulle nyttja verktyget, det vill säga samhällsplanerare och fysiska planerare, berättar Maja.

Underlagen resulterade i den förstudie som sedan användes för upphandling av den konsult som skulle utveckla verktyget.

Med i utvecklingen var även IVL Svenska miljöinstitutet. Inom ramen för det Vinnovafinanserade projektet Hållbara attraktiva stationssamhällen har IVL varit med och utvecklat verktygets beräkningsmodell och även bidragit med dataunderlag.

En första version har testats i två kommuner

Under hösten 2017 har Ale och Lerum kommun varit pilotkommuner för den första versionen av verktyget. GIS-ingenjörer i kommunerna har också varit testanvändare under utvecklingen.

Det webbaserade verktyget är baserat på nationell statistik om resvanor från Sampers* och har kompletterats med statistik från bland annat Västtrafik. Datan innehåller alla sorters resor, bland annat för jobb, fritid och konsumtion.

Just nu arbetar man med att göra en slutlig utvärdering, men bilden GR fått är att verktyget redan varit till nytta både för kommunal tjänstepersoner i deras dagliga arbete, men också för politiker när de fattat beslut.

– Vi har hittills fått väldigt bra respons från de personer som varit med i arbetet. Önskemålen och ambitionerna om vad verktyget skulle kunna bidra med var väldigt höga – men det verkar som vi har kommit en bra bit på väg, säger Maja med ett leende.

Fortsatta förbättringar för fler analyser

Närmast i tid ska verktyget kommuniceras till alla kommuner i regionen för att sen utvärderas i sin helhet. Därefter vill GR fortsätta att utveckla och förbättra funktionaliteten för att verktyget ska kunna användas till ännu fler analyser. Bland annat vill man kunna se hur specifika åtgärder påverkar klimaspekterna.

Vad händer till exempel om man sätter in en busshållplats i området, utökar kollektivtrafiken eller bygger ut antalet laddstolpar?

Lärdomar och goda råd till andra

– Det som är viktigt att tänka på vid framtagande av ett sånt här verktyg är att få med sig den målgrupp som är tänkt att vara slutanvändare redan i början av processen, säger Maja.

Att stadsplanerarna delade med sig av sina tankar medförde att GR kunde anpassa verktyget efter både deras kunskap och behov. På så vis säkerställdes att målgruppen fick ett verktyg som både var användarvänligt och användbart.

Maja säger att det också är bra att ha med olika sorters kompetens redan från början, både vid kravställandet, men också under arbetets gång. För GR handlade det om IT-kompetens då verktygets byggde på en agil systemutveckling.

– Andra viktiga lärdomar är att det är bra att ha kunskap om vilken statistik som finns och vilken som behöver tas fram innan man drar igång ett liknade arbete. Vi saknade till exempel data om resvanor när vi drog igång vilket gjorde att arbetet drog ut på tiden, säger hon.

Mervärden för organisationen

För GR har projektet bidragit till en tydlighet om vad ordet digitalisering kan innebära i samhällsplaneringssammanhang. Ett vanligt "buzzword" har blivit något verkligt som går att ta på och som skapar nytta.

- För oss på kommunalförbundet har verktyget också bidragit till att vi har stärkt vår roll när det gäller karttjänster, och vi kan nu ge ett bredare stöd vad gäller karttjänster och GIS-verktyg till våra medlemskommuner, avslutar Maja.

Projektet har fått stöd från Energimyndigheten

Energimyndigheten har gett ekonomiskt stöd till projektet via programmet *Lokal och regional kapacitetsutveckling för energiomställning och minskad klimatpåverkan*. Programmet ska underlätta samverkan, metodutveckling och spridning av erfarenheter kring lokal och regional energi- och klimatomställning för att öka aktörers organisatoriska kapacitet att arbeta med frågorna.

Är din organisation intresserad av att göra samma typ av projekt som GR? Programmet har nu förlängts till år 2020 och inom kort öppnas nya utlysningar för projekt inom bland annat fysisk planering och hållbara transporter. Stöden inom programmet riktar sig till energikontor, regionalt utvecklingsansvariga, kommunförbund, länsstyrelser, kommuner och landsting.

[Läs mer om programmet här](#)

* *Sampers* är ett nationellt modellsystem för trafikslagsövergripande analyser av persontransporter.